

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

15/03/2026

Ξενοφώντος Ελληνικά, 2.3.§50-56

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλή δῆλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διακηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξήλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερῶς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις.

Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν· «Ἐγὼ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὅς ἂν ὀρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὐ φασὶν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς τὴν ὀλυγαρχίαν λυμαινόμενον. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν».

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ εἶπεν· «Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' ὄνπερ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι οὐδὲν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός, ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι, ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. Ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, καλοὶ κάγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου».

Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· «Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον.

Ἵμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἕνδεκα οὐ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε».

Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γινόμενα. Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὀρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἄγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἐν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρητο· «Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώξομαι;» καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· «Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ». Καὶ

τοῦτο μὲν οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα «Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν..... τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.»:

Μονάδες 30

2. «Ποια μέσα χρησιμοποιεῖ ο Κριτίας για να εξασφαλίσει τη θανάτωση του Θηραμένη και πῶς τεκμηριώνεται ἀπὸ το κείμενο ο τυραννικός του χαρακτήρας;»

Μονάδες 10

3. Να παρουσιάσετε τα επιχειρήματα του Θηραμένη στον σύντομο λόγο του προ τους βουλευτές και την κύρια επιδίωξη του μέσα ἀπὸ αυτά.

Μονάδες 10

Κείμενο ἀπὸ Μετάφραση

Ξενοφώντας Ἑλληνικά, Βιβλίο Β΄, Κεφ. 3, παράγραφοι 11-16

Ἡ ἐκλογή των Τριάντα ἐγίνε αμέσως μετὰ την κατεδάφιση των Μακρῶν Τειχῶν και των τειχῶν του Πειραιᾶ. Ἐνῶ ὅμως ἐντολή τους ἦταν να συντάξουν ἓνα σύνταγμα που θα ρύθμιζε τον πολιτικό βίον, ὅλο ἀνάβαλλαν τὴ σύνταξη και τὴ δημοσίευσή του· στο μεταξύ συγκροτοῦσαν τὴ Βουλὴ και τὶς ἄλλες ἀρχές ὅπως ἤθελαν αὐτοί. Ἐπειτὰ ἀρχισαν να συλλαμβάνουν τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρὸ τῆς δημοκρατίας εἶχαν κάνει τὴ συκοφαντία ἐπάγγελμα και ταλαιπωροῦσαν τὴν καλὴ τάξη, και να τους παραπέμπουν για θανατικὴ καταδίκη. Ἡ Βουλὴ τους καταδίκασε μ' ευχαρίστηση, και τὸ πρᾶμα δε δυσαρεστοῦσε καθόλου ὅσους ἐνιωθαν πως τίποτα κοινὸ δεν εἶχαν μ' αὐτούς. Ἀργότερα ὠστόσο ἀρχισαν να καταστρώνουν σχέδια για να ἐπιβάλουν τὴν ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην πόλη. Τὸ πρῶτο βῆμα ἦταν να στείλουν στη Λακεδαίμονα τον Αἰσχίνην και τον Ἀριστοτέλη, για να πείσουν τὸ Λύσανδρον να ἐνεργήσῃ να τους δοθεῖ φρουρὰ -που ὑπόσχονταν να συντηροῦν αὐτοί - «ὥσπου να βγάλουν ἀπὸ τὴ μέση τὰ κακά στοιχεία και να οργανώσουν τὸ καθεστῶς». Ἐκεῖνος πείστηκε και φρόντισε να τους δώσουν τὴ φρουρὰ με τον Καλλίβιον για ἀρμοστή. Μόλις οἱ Τριάντα πήραν τὴ φρουρὰ βάλθηκαν να καλοπιάνουν με κάθε τρόπο τον Καλλίβιον, για να ἐγκρίνη ὅλες του τὶς πράξεις· αὐτὸς πάλι τους ἔδινε στρατιῶτες ἀπὸ τὴ φρουρὰ, που τους βοηθοῦσαν να συλλάβουν

όποιους ήθελαν -όχι πια «κακά στοιχεία» κι ασήμαντα πρόσωπα, αλλ' από δω και μπρος όποιον τους δημιουργούσε την υποψία ότι δε θ' ανεχόταν τον παραμερισμό του κι ότι, αν δοκίμαζε ν' αντιδράση, θάβρισκε πολλούς συμπαραστάτες. Τον πρώτο καιρό ο Κριτίας κι ο Θηραμένης ήταν ομοϊδεάτες και φίλοι. Ο Κριτίας όμως -που ανάμεσα στ' άλλα είχε εξοριστή κιόλας από τους δημοκρατικούς- είχε διάθεση να σκοτώση πολύν κόσμο, ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν, λέγοντας ότι δεν ήταν λογικό να θανατώνουν ανθρώπους για μόνο το λόγο ότι τους τιμούσε ο λαός, έστω κι αν δεν πείραζαν σε τίποτα την καλή τάξη. «Στο κάτω-κάτω», τούλεγε, «κ' εγώ κ' εσύ έχουμε πει και κάνει πολλά για ν' αποχτήσουμε δημοτικότητα». Ο άλλος πάλι αποκρινόταν (γιατί φερόταν ακόμα φιλικά στο Θηραμένη) ότι όποιος θέλει να κυριαρχή είν' υποχρεωμένος να βγάξη από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο: «Κι αν φαντάζεσαι ότι επειδή είμαστε τριάντα κι όχι ένας η εξουσία μας δε χρειάζεται τόση φροντίδα όσο και μια προσωπική τυραννία είσαι ανόητος».

[Μετάφραση: Ρόδης Ρούφος]

4. Ποιες ήταν οι βασικές θέσεις των δύο παλαιών ομοϊδεατών Κριτία – Θηραμένης; Γιατί τελικά διαφώνησαν και ποια ήταν η κατάληξη της μεταξύ τους σύγκρουσης; Για την απάντησή σας να βασιστείτε και στο πρωτότυπο και στο μεταφρασμένο κείμενο.

Μονάδες 10

5. Να γράψετε ένα ομόρριζο (απλό ή σύνθετο) στα Νέα Ελληνικά για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

γνούς:

έξαλείφω:

κατακεκριμένον:

εΐλκε:

οϊμώξοιτο:

Μονάδες 10

6.α) Να γράψετε τον ίδιο τύπο στον άλλο αριθμό από αυτόν που βρίσκονται: έργον, νόμοις, ὧ ἄνδρες, τοῦτο, θρασυτάτου (μονάδες 5)

β) Να γράψετε τον τύπο που τα ζητείται για κάθε μια από τα παρακάτω λέξεις του κειμένου:

I. ἐπαύσατο: β'ενικό ευκτικής στον ίδιο χρόνο:

II. θαυμάζω: απαρέμφατο μέλλοντα:

III. Λαβόντες: μετοχή ενεστώτα στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση:

IV. καθορᾶν: απαρέμφατο μέσου ενεστώτα:

V. Λέγεται: γ' πληθυντικό αορίστου β' ενεργητικής φωνής:

(Μονάδες 5)

Μονάδες 10

7. α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τα παρακάτω λέξεις του κειμένου:

I. τὴν ὀλιγαρχίαν:

II. ἀποθνήσκειν:

III. τουτονὶ:

IV. Θηραμένην:

V. τῶν φρουρῶν:

(Μονάδες 5)

β. Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὀρώσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγγειρίδια ἔχοντες παρήσαν.: Να εντοπίσετε και να γράψετε τη δευτερεύουσα πρόταση που υπάρχει στην παραπάνω περίοδο (μονάδες 2). Να τη χαρακτηρίσετε ως προς το είδος της, τον τρόπο εισαγωγής και τη λειτουργία της. (μονάδες 3)

Μονάδες 10

8. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημά της. Δύο φράσεις της στήλης Β περισσεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α

ΣΤΗΛΗ Β

<ol style="list-style-type: none"> 1. Ο Ξενοφώντας έζησε 2. Οι Σπαρτιάτες παραχώρησαν στον εξόριστο Ξενοφώντα 3. Με βάση τις «εσωτερικές μαρτυρίες» και τη μελέτη του ύφους είναι δυνατή 4. Ο Ξενοφώντας στο έργο του Έλληνικά προσφέρει 5. Ο Ξενοφώντας στο έργο του Έλληνικά χρησιμοποίησε κατά την αφήγηση των γεγονότων	<ol style="list-style-type: none"> α. η ειδολογική και χρονολογική κατάταξη των έργων του Ξενοφώντα. β. σαφή, ακριβή και παραστατικό λόγο. γ. αποκλειστικά την εποχή των τριάκοντα τυράννων στην Αθήνα. δ. την περιπετειώδη πορεία της Αθήνας κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου ως την αποκατάσταση της αθηναϊκής δημοκρατίας το 403 π. Χ. ε. ένα μεγάλο κτήμα κοντά στην Ολυμπία, όπου συνέγραψε πολλά έργα. ζ. σύνθετο, πλούσιο και πυκνό λόγο. η. πολύ σημαντικές πληροφορίες για τα γεγονότα της περιόδου 411- 362 π. Χ.
--	--

Καλή επιτυχία!

Τα θέματα επιμελήθηκε ο καθηγητής:

Κωνσταντίνος Σκουμπόπουλος